

Son Dönemin Sağlık Popülarizmi: Aşı Reddi ve Aşı Kararsızlığı Kavramlarının Etik Açıdan Değerlendirilmesi

Health Popularism of the Last Period: Ethical Evaluation of the Concept of Vaccine Refusal and Vaccine Hesitancy

Seçil ÖZÇİFTÇİ^a, Çağatay ÜSTÜN^b

^aİzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları ABD, İzmir, TÜRKİYE

^bEge Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik ABD, İzmir, TÜRKİYE

Anahtar Kelimeler: Sağlık; etik; aşılama; sorunlar

Keywords: Health; ethics; vaccination; problems

"Bir hemşire olarak Pediatri Kliniğinde görev yaparken çocuklarda suçiçeği, kızamık ve menenjit olgularına rastlamak bende üzücü bir tesir bırakmaktadır. Bu çocukların aşı olup olmadığına ilişkin, ebeveynleri ile yaptığım konuşmalarda, bazı ailelerin çocuklarına aşı yaptırmamış olduğunu öğrendiğimde, etik bir ikilem içinde kaldığımı hissettim."

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde çocuklara uygulanan aşılama programında yaşanan tereddüt ve ret, belirlenen hedefe ulaşmayı engellemektedir. Bu kavramlar dünyada 1990'larda, ülkemizde ise 2010 yılından itibaren ortaya çıkmıştır. Zamanla bilinçlenmenin artması ve bu alanda uzman kişilerin görüş ve önerileri sayesinde bu direncin azaldığı görülmektedir.

Bu bağlamda, günümüzde Avrupa'da aşı zorunluluğuna ilişkin olarak; Almanya'da kızamık aşısının zorunlu olması gerektiği konusunda çalışmalar başlamış olup, bu aşığı yaptırmayanlar için farklı cezai

yaptırımların uygulanması düşünülmektedir.¹ İtalya ise biraz daha net bir adım atılmış, 2017 yılında kanun ile çocuk felci, tetanoz, difteri, boğmaca, kızamık, kabakulak ve suçiçeğinin de yer aldığı 10 aşı, 16 yaş altı çocuklar için zorunlu hâle getirilmiştir.²

Türkiye'de, ailelerin sosyokültürel ve dini gerekçeleri ileri sürerek aşı programlarından uzak durması, aşıların hazırlanma şekillerine ve içeriklerine olan güvensizliği etik, hukuki ve tıbbi açıdan bazı sorunlara neden olmaktadır.³⁻⁵

Toplumumuzda aşılama konusunda bireylerin özerk davranmasının sebebi, Anayasa'nın 17. maddesinin (İkinci Bölüm- Kişinin Hakları ve Ödevleri, I. Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı) kişisel bir tercih ya da hak şeklinde yorumlanmasıdır. Bu yüzden Anayasa Mahkemesine yapılmış bireysel başvurular bu çerçevede gerçekleşmiş ve mahkeme, Kasım 2015'te zorla aşı yaptırılmayacağı kararını almıştır.

Correspondence: Seçil ÖZÇİFTÇİ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları ABD, İzmir, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: ozciftcisevill@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History.

Received: 26 Jun 2019 **Accepted:** 28 Jun 2019 **Available online:** 02 Jul 2019

2146-8982 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Bu güncel soruna etik açıdan bakmak gerekirse;

Çocukların belli bulaşıcı hastalıklara karşı korunması için hazırlanmış aşılarda düzenli bir program dâhilinde, çocuğun üstün yararı ve Hippokrates'e atfedilen "Öncelikle zarar vermeyin! (Primum non nocere)" temel tıbbi etik ilkesi uyarınca uygulanmasının gerekliliği tartışmasız bir şekilde kabul edilebilir. Çocuklarına aşı yaptırmayan ebeveynlerin çocuklarının hastalığa maruz kalmasına ve buna bağlı bazı komplikasyonlar gelişmesine neden olması, ebeveynlerin bireysel özerkliğine bırakılmayacak bir konudur. Çocuğun aşı olması ile sağlanacak yarar/fayda ile aşı olmadığında geçireceği hastalık sonucunda karşılaşılabilecek zarar/komplikasyon oranı göz önünde bu-

lundurulduğunda, etik açıdan yarar/fayda sağlama kavramının daha ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu konudaki sorunun çözülmesi için ülkemizde aşılama takvimi uygulamasını belirleyen bir "Aşılama Kanunu" hazırlanması ve bu çözümü destekleyen önerinin T.C. Anayasası'nın içinde de vurgulanması gerekmektedir.

Buna ek olarak, aşılama konusundaki kararsızlığın giderilmesi için yazılı ve görsel yayın organları yardımıyla alanında uzman kişiler tarafından acil bir eylem planı oluşturulmalı, hazırlanacak el kitapçığı, broşür gibi materyallerle ebeveynlerin doğru bilgi ile bilinçlendirilmesine yönelik somut adımlar atılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. (Son erişim tarihi: 20.06.2019) [\[Link\]](#)
2. (Son erişim tarihi: 20.06.2019) [\[Link\]](#)
3. (Son erişim tarihi: 17.06.2019) [\[Link\]](#)
4. (Son erişim tarihi: 17.06.2019) [\[Link\]](#)
5. (Son erişim tarihi: 17.06.2019) [\[Link\]](#)